

Istraživački podaci u nacionalnim i institucionalnim politikama otvorene nauke

Institucionalna infrastruktura i podrška upravljanju istraživačkim podacima

Beograd, 9. mart 2021.

Istraživački podaci i politike u Srbiji

Nacionalna politika otvorene nauke: [Platforma za otvorenu nauku MPNTR](#)

- ⦿ Preporučuju se arhiviranje i otvoreni pristup istraživačkim podacima
- ⦿ FAIR principi se ne pominju
- ⦿ Preporučuje se plan upravljanja istraživačkim podacima za sve projekte

13 institucionalnih politika otvorene nauke

- ⦿ Sve preporučuju arhiviranje i otvoreni pristup istraživačkim podacima
- ⦿ 5 eksplicitno pominje FAIR principe
- ⦿ 1 uvodi obavezan plan upravljanja istraživačkim podacima (za doktorske disertacije)

Politike otvorene nauke: <http://roarmap.eprints.org/view/country/688.html>

Istraživački podaci i politike u Srbiji

Politike repozitorijuma

- © 19 repozitorijuma podržava deponovanje istraživačkih podataka (eksplicitno se pominje u politikama repozitorijuma)

Uređivačke politike časopisa

- © Neznatan broj časopisa u Srbiji pominje istraživačke podatke u svojim uređivačkim politikama

Dopuna nacionalne politike otvorene nauke: predlog

- © Obaveza arhiviranja istraživačkih podataka u skladu sa FAIR principima
- © Obavezan plan upravljanja istraživačkim podacima
- © Preporučuje se otvoreni pristup istraživačkim podacima
- © Definisanje jasnih smernica na osnovu kojih bi bili uređeni odnosi između institucija, istraživača i finansijera istraživanja u vezi sa intelektualnom svojinom nad istraživačkim podacima
- © Definisanje mehanizama za nagrađivanje istraživača koji primenjuju principe otvorene nauke

Dopuna institucionalnih politika otvorene nauke: predlog

- ◎ Obaveza arhiviranja istraživačkih podataka u skladu sa FAIR principima
- ◎ Obavezan plan upravljanja istraživačkim podacima
- ◎ Preporučuje se otvoreni pristup istraživačkim podacima
- ◎ Institucija će obezbediti
 - infrastrukturu
 - podršku (stručnu i tehničku)
 - obuku
 - pravnu regulativu (pravilnike)
- ◎ Institucija će pratiti sprovođenje politike i troškove

Dopuna politika repozitorijuma

Ako institucija ima institucionalni repozitorijum, u politici repozitorijuma treba predvideti:

- ⦿ mogućnost deponovanja istraživačkih podataka;
- ⦿ kreiranje kolekcija koje će sadržati istraživačke podatke;
- ⦿ kontrolu pristupa podacima;
- ⦿ zaštitu podataka.

RePol – *Repository Policy Generator* omogućava da se postupak pisanja politike repozitorijuma delimično automatizuje: <http://repol.ni4os.eu/>.

Dopuna uređivačkih politika časopisa

- © Mogućnosti za objavljivanje istraživačkih podataka uz naučne članke
 - tipovi;
 - formati;
- © Procedure
 - da li se podaci dostavljaju zajedno sa rukopisom na uvid recenzentima;
 - tehničko uputstvo za pripremu podataka;
 - zaštita podataka tokom postupka recenzije;
 - gde se podaci deponuju;
 - kada i kako se podaci otvaraju;
 - licence;
 - povezivanje podataka i članaka;
- © Uputstvo za citiranje podataka.

TOP Factor: <https://topfactor.org/>

Uloga bibliotekara u upravljanju istraživačkim podacima

Institucionalna infrastruktura i podrška upravljanju istraživačkim podacima

Beograd, 9. mart 2021.

The role of academic libraries in research and teaching

Liat Klain Gabbay, Snunith Shoham

First Published December 4, 2017 | Research Article | Check for updates

<https://doi.org/10.1177/0961000617742462>

Original Articles

Librarianship in the 21st century —crisis or transformation?

Candy Hillenbrand

Pages 164-181 | Received 01 Jan 2005, Published online: 08 Jul 2013

 Download citation | <https://doi.org/10.1080/00049670.2005.10721744>

Locating librarianship's identity in its historical roots of professional philosophies: towards a radical new identity for librarians of today (and tomorrow)

Sara Wingate Gray

First Published March 25, 2013 | Research Article | Check for updates

<https://doi.org/10.1177/0340035212472946>

The role of academic libraries in
research data service (RDS) provision:
Opportunities and challenges

Holly H. Yu ▾

The Electronic Library

ISSN: 0264-0473

Publication date: 7 August 2017

ALTMETRICS

1

Identity Crisis: The Reality of Preparing MLS Students for a Competitive and Increasingly Digital World

April 14, 2017 by [Kate Zwaard](#)

This is a guest post by **Mary Kendig**, a student of the Master of Information Science program and the research coordinator for the DCIC Center at the University of Maryland.

Trending Tech Services: The Intersection of Technology and Tech Services (Edward Corrado, Column editor)

Open Access and the Serials Crisis: The Role of Academic Libraries

Sarah Jurchen

Pages 160-170 | Published online: 18 Mar 2020

 Download citation | <https://doi.org/10.1080/07317131.2020.1728136> | Check for updates

ELSEVIER

The Journal of Academic Librarianship

Volume 45, Issue 2, March 2019, Pages 75-80

Accepted and Emerging Roles of Academic Libraries in Supporting Research 2.0 ☆

Tibor Koltay

[Home](#) > [Vol 81, No 1 \(2020\)](#) > [Ducas](#)

Reinventing Ourselves: New and Emerging Roles of Academic Librarians in Canadian Research- Intensive Universities

Ada Ducas, Nicole Michaud-Ostryk, and Marie Speare*

irinformationresearch

PUBLISHED QUARTERLY BY THE UNIVERSITY OF BORÅS, SWEDEN

VOL. 24 NO. 4, DECEMBER, 2019

[Contents](#) | [Author index](#) | [Subject index](#) | [Search](#) | [Home](#)

The role of a data librarian in academic and research libraries

Isaac K. Ohaji, Brenda Chawner and Pak Yoong.

Kontekst: veštine za otvorenu nauku

Izvor:

Swiatek, Cecile, Ciara McCaffrey, Thorsten Meyer, Clara Riera Quintero, Karin Clavel, Anna Wojciechowska, Helene Brinken, et al. 2020. 'Digital Skills for Library Staff and Researchers Working Group: Open Science Conference Poster'. March 10.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.3702249>.

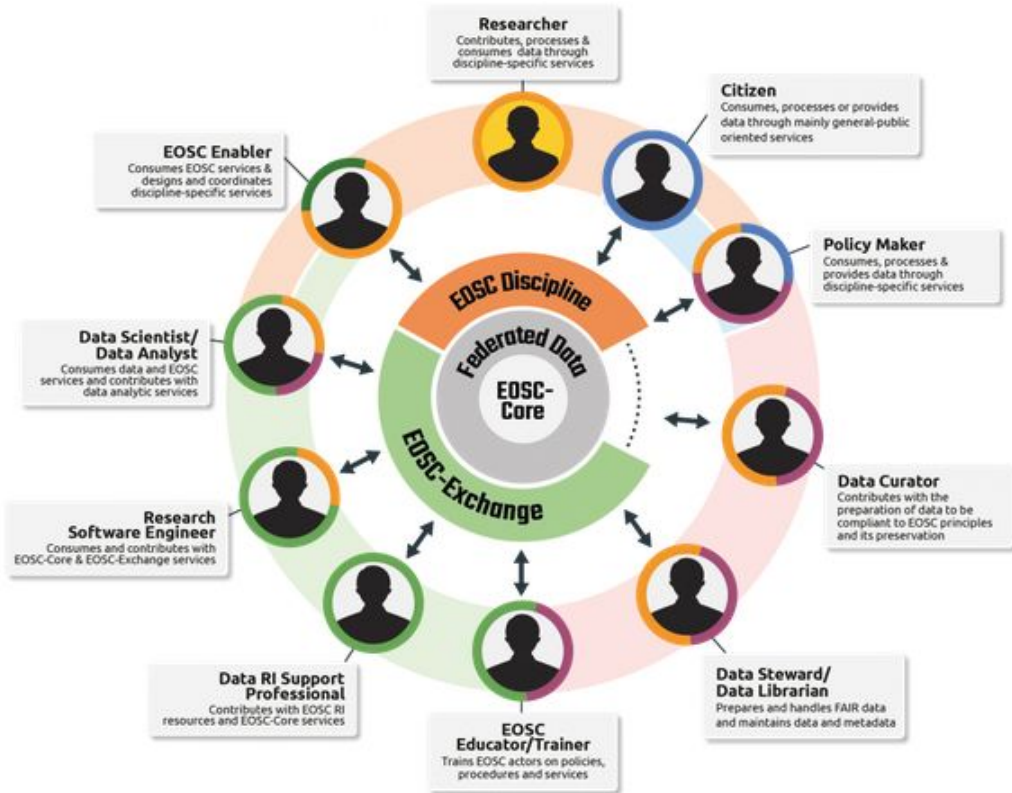
[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Kontekst: EOSC

Izvor:

European Commission. Directorate General for Research and Innovation. and EOSC Executive Board. 2021. *Digital Skills for FAIR and Open Science: Report from the EOSC Executive Board Skills and Training Working Group*. Publications Office.

<https://data.europa.eu/doi/10.2777/59065>.

Potrebe istraživača	Opis potreba istraživača	Kategorizacija (nivo usluge)	Obaveze u vezi sa upravljanjem istraživačkih podataka (tip)	Zahtevi u vezi sa upravljanjem istraživačkih podataka	
				Znanja	Veštine
Pohranjivanje	Verzije softvera; softverske simulacije i njihovi parametri; artefakti; prostor za pohranjivanje	Infrastrukturna	Podaci ili stvari	Tehnologija i standardi (uključujući i metapodatke); softver; upravljanje istraživačkim podacima	Tehnologija i standardi (uključujući i metapodatke); softver; upravljanje istraživačkim podacima
Upravljanje skupovima podataka	Radni skupovi podataka	Infrastrukturna	Podaci		
Čuvanje podataka i pristup	Opis podataka kako bi se omogućila višekratna upotreba	Infrastrukturna	Podaci		
Vežionisanje	Sistem koji beleži promene na datotekama	Infrastrukturna	Stvari	Softver; računari	Informacione tehnologije; tehničke
Upravljanje informacijama	Organizovanje informacija tokom istraživačkog ciklusa	Infrastrukturna	Stvari	Znanja u oblasti informatičkih profesija	Upravljanje informacijama
Katalog podataka	Metapodaci koji opisuju podatke	Infrastrukturna	Stvari	Znanja u oblasti bibliotekarstva; podaci	Metapodaci; informacije
Evidencija eksperimenata	Pretraživa elektronska kolekcija materijala prikupljenih tokom eksperimenata	Infrastrukturna	Stvari	Tehnologija i standardi (uključujući i metapodatke)	Tehnologija i standardi (uključujući i metapodatke)
(Veb) alati za pronalaženje podataka	Vizualizacija	Infrastrukturna	Stvari	Tehnologija (veb alati i platforme za vizualizaciju)	Tehnologija (veb alati i platforme za vizualizaciju)
Dodeljivanje DOI oznaka	Za skupove podataka i građu, kako bi se omogućio pristup i olakšalo citiranje	Savetodavna	Ljudi	Znanja u oblasti bibliotekarstva; DOI	Metapodaci; saradnja; DOI
Podrška istraživačkim projektima	Angažovanje na istraživačkim projektima; saradnja sa kancelarijom za upravljanje projektima i IT službom kako bi se obezbedio prostor za pohranjivanje podataka	Savetodavna	Ljudi	Istraživanje, upravljanje projektima	Istraživanje, upravljanje projektima; ljudi
Obuka za izradu plana upravljanja podacima	Individualno ili za veći broj ljudi	Edukacija	Ljudi	Pedagogija; upravljanje istraživačkim podacima	Pismenost u oblasti podataka; upravljanje istraživačkim podacima; podučavanje
Registar podataka	Spisak repozitorijuma za podatke	Edukacija	Stvari	Upravljanje informacijama	Organizacione

Prema: Ohaji, Isaac K., Brenda Chawner, and Pak Young. 2019. 'The Role of a Data Librarian in Academic and Research Libraries'. *IR : Information Research* 24 (4). <http://informationr.net/ir/24-4/paper844.html>.

Nove uloge i zadaci

1. Pristup podacima

- ⊙ Pomoć istraživačima u pronalaženju podataka, tumačenju uslova korišćenja, citiranju itd.
- ⊙ Pružanje informacija o alatima za pronalaženje i obradu podataka

2. Razvijanje svesti o upravljanju istraživačkim podacima i podrška

- ⊙ Promovisanje deljenja podataka
- ⊙ Edukacija o upravljanju istraživačkim podacima
- ⊙ Edukacija o standardima za metapodatke, formate podataka itd.
- ⊙ Pomoć prilikom pisanja planova upravljanja podacima
- ⊙ Pronalaženje odgovarajućih repozitorijuma u koje će se podaci deponovati
- ⊙ ...

3. Upravljanje kolekcijama podataka

- ⊙ Priprema za deponovanje u repozitorijum
- ⊙ Organizacija kolekcija
- ⊙ Uređivanje metapodataka
- ⊙ Dugoročno čuvanje
- ⊙ ...

Data librarian - prelazna faza ka kreiranju novog stručnog profila?

- © Salome Scholtens, Mijke Jetten, Jasmin Böhmer, Christine Staiger, Inge Slouwerhof, Marije van der Geest, & Celia W.G. van Gelder. (2019, October 3). Final report: Towards FAIR data steward as profession for the lifesciences. Report of a ZonMw funded collaborative approach built on existing expertise. Zenodo. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3474789>
- © Frederike Schmitz. (2020, December 14). The roles of data stewards in the data stewardship landscape identified in Denmark and the Netherlands. Zenodo. <http://doi.org/10.5281/zenodo.4321265>
- © Mijke Jetten, Marjan Grootveld, Annemie Mordant, Mascha Jansen, Margreet Bloemers, Margriet Miedema, & Celia W.G. van Gelder. (2021, February 1). Professionalising data stewardship in the Netherlands. Competences, training and education. Dutch roadmap towards national implementation of FAIR data stewardship. Zenodo. <http://doi.org/10.5281/zenodo.4486423>
- © Salome Scholtens, Petronella Anbeek, Jasmin Böhmer, Mirjam Brullemans-Spansier, Marije van der Geest, Mijke Jetten, Christine Staiger, Inge Slouwerhof, and Celia W G van Gelder. 2019. 'Life Sciences Data Steward Function Matrix', February. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2561722>.

Za to vreme...u Srbiji

- ⊙ Veliki broj NIO nema bibliotekara
- ⊙ Nedovoljan broj bibliotekara (u institucijama u kojima ih ima)
- ⊙ Neadekvatna stručna sprema zaposlenih koji obavljaju posao bibliotekara
- ⊙ Bibliotekari su opterećeni poslovima koje ne bi trebalo da rade
- ⊙ Program studija bibliotekarstva je zastareo, kao i akreditovani programi stalnog stručnog usavršavanja
- ⊙ Nedovoljna podrška univerzitetskih biblioteka

Milenković Vuković, B., & Ševkušić, M. (2016). Biblioteke naučnoistraživačkih instituta i ustanova: zakonodavni okvir i praksa.

Čitalište, 29, 18-29, https://citaliste.rs/casopis/br29/milenkovic_biljana_1.html

Anketa za bibliotekare

Serbi^o.RDM

RDM - anketa za bibliotekare

Upravljanje istraživačkim podacima (eng. *Research Data Management*) je tema sa kojom se istraživači u Srbiji sve češće sreću – pre svega u okviru projekata koje finansira Evropska komisija, a sada i konkursima Fonda za nauku Republike Srbije. Upravljanje istraživačkim podacima zaheva, pored odgovarajućih resursa, određena znanja i veštine, kako od istraživača, tako i od bibliotekara (https://www.coar-repositories.org/files/Competencies-for-RDM_June-2016.pdf).

U želji da istraživačima i bibliotekarima pomogne u usvajanju znanja neophodnih za efikasno upravljanje istraživačkim podacima, Univerzitet u Beogradu realizuje projekat *Boosting EOOSC readiness: Creating a scalable model for capacity building in RDM*, uz podršku Sekretarijata Evropskog oblaka za otvorenu nauku (eng. *European Open Science Cloud*, skraćeno EOOSC). Anketa koja je pred vama ima za cilj da u načnoistraživačkim organizacijama identifikuje bibliotekare koji bi bili zainteresovani za obuku o upravljanju istraživačkim podacima.

Anketa je dobrovoljna i anonimna. Popunjavanje upitnika je jednostavno i traje 5-10 minuta.

Izjava o privatnosti

Podaci se prikupljaju uz pomoć aplikacije [Lime Survey](#) i pohranjuju se na serveru [Računarskog centra Univerziteta u Beogradu](#). Prikupljaju se sledeći podaci o ličnosti: IP adresa, naziv institucije, životna dob, i e-mail adresa (za one koji žele da je navedu). Ovi podaci će biti dostupni isključivo timu koji realizuje projekat, a e-mail adresa će se koristiti samo za slanje poziva za učešće u edukativnim programima koji će se realizovati u okviru projekta.

Anketa je licencirana u skladu sa [Creative Commons Attribution 4.0 International License](#)

50%

Upravljanje istraživačkim podacima

*** Da li Vam je poznat pojam upravljanja istraživačkim podacima (eng. *Research Data Management* - RDM)?**

! Izaberite jedan od sledećih odgovora

- Da
 Ne

*** Da li vam je poznato da su pozivi Fonda za nauku Republike Srbije PROMIS i IDEJE sadržali segment Data usage, koji se odnosi na upravljanje istraživačkim podacima?**

! Izaberite jedan od sledećih odgovora

- Da
 Ne

*** Da li su istraživači iz institucije u kojoj radite nekada tražili od Vas pomoć u vezi sa upravljanjem istraživačkim podacima (npr. prilikom pripreme aplikacija za međunarodne i domaće projekte ili prilikom deponovanja istraživačkih podataka u repozitorijume)?**

! Izaberite jedan od sledećih odgovora

- Da
 Ne

Rezultati ankete

Pozvano 200 bibliotekara sa fakulteta i iz instituta / 77 kompletnih odgovora

61% tvrdi da je upoznato sa pojmom upravljanja istraživačkim podacima

87% nikada nije pohađalo obuke o RDM

72,7% ne zna da aplikacije za projekte Fonda za nauku sadrže sekciju Data usage

84,4% kaže da istraživači od njih nisu tražili pomoć u vezi sa sekcijom Data usage u projektima Fonda

7,8% smatra da poseduje sve neophodne veštine

61% smatra da delimično poseduje nepohodne veštine

77,9% zainteresovano za obuku o RDM

Rizici

- ◎ Naučne biblioteke nisu dovoljno atraktivne za bibliotekare
 - Loši uslovi rada, naročito u institutima
 - Neadekvatan sistem nagrađivanja (stručna zvanja se ne priznaju, koeficijenti niži nego za druga radna mesta sa istom stručnom spremom)
- ◎ Inostrani izdavači kao atraktivniji poslodavci
- ◎ Pasivan stav univerzitetskih biblioteka
- ◎ Neadekvatan kurikulum studija bibliotekarstva
- ◎ Pasivnost istraživača i donosilaca odluka

Pitanja?

dissemination@open.ac.rs
@ordSerbia